

Gdańsk
Oliwa

Człuchów
Ostrowite

Lubichowo
Kłodawa Gd.

Gdańsk
Tuja

Łeba
Lębork

Dzierżążno
Niedzwiedzica

Łeba
Dzierżążno

Droga pelplińska / Droga nadwiślańska

Droga człuchowska

Mechowo

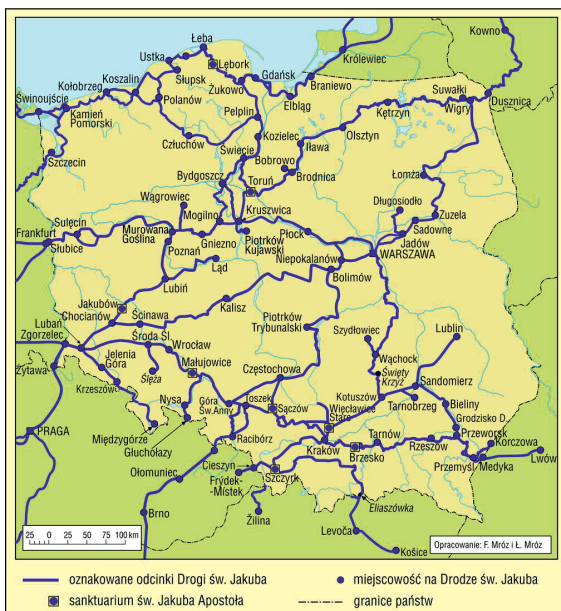
del Norte

POMORSKIE DROGI ŚW. JAKUBA PRZEWODNIK TURYSTYCZNY

www.drogijakubowe.diecezja-pelplin.pl www.pomorskadrogaswjakuba.pl www.camino.net.pl

Camino
polaco

Europejski trakt *Camino* jest jednym z ważniejszych chrześcijańskich szlaków pielgrzymkowych. Szczyt ruchu pielgrzymkowego do Santiago de Compostela przypadł na wiek XII. Od dwudziestu lat przeżywamy jego renesans, co przyczynia się do integracji krajów, regionów i narodów Europy w pogłębianiu wiedzy o wspólnych korzeniach tożsamości kulturowej. Odkrycie „na nowo” Composteli dokonało się za sprawą pielgrzymek Papieża Jana Pawła II - w 1982 i 1989 roku. Dzięki temu Rada Europy uznała Drogę św. Jakuba za szlak o dużym znaczeniu kulturowym - - została ogłoszona pierwszym Europejskim Szlakiem Kulturowym Rady Europy (1987 r.) oraz wpisana na Listę światowego dziedzictwa UNESCO (1993 r.).

W woj. pomorskim jest 12 kościołów pw. św. Jakuba Apostoła. Ich usytuowanie stanowiło główny motyw wytyczenia tras turystyczno-pielgrzymkowych, które włączono w sieć polskich Dróg Świętego Jakuba. Są to kościoły w: Gdańsku (ul. Wałowa), Gdańsku-Oliwie (kościół filialny obok bazyliki katedralnej), Mechowie (obecnie poza trasami), Tui, Niedźwiedzicy, Łebie (z relikwiami Świętego), Lęborku (Sanktuarium), Kłodawie Gd., Dzierżążnie k/Gniewu, Lubichowie, Ostrowitem k/Chojnic i Człuchowie.

Jak wędrować?

Drogi św. Jakuba oznaczone są różnymi elementami (nalepki, malunki) z symbolem tzw. muszli jakubowej (żółta muszla, granatowe tło). Grot muszli wskazuje nam kierunek poruszania się po szlaku. Dodatkowym oznaczeniem są żółte strzałki malowane niekiedy na kamieniach oraz korze drzew. Znaki rozmieszczono głównie w okolicach rozdroży, ale też na długich, prostych odcinkach (tam, gdzie trasa może budzić wątpliwości umieszczono więcej znaków).

Jeżeli przez dłuższy czas nie zauważyliśmy na trasie żadnego znaku trzeba pamiętać, że mógł on zostać zniszczony, a niekoniecznie, że zgubiliśmy drogę. W takim przypadku należy polegać na szczegółowo opracowanym przewodniku, który dokładnie opisuje całą trasę oraz prowadzi nas po rozstajach Szlaku Jakubowego.

Tak przygotowaną trasę oddajemy w ręce (a raczej stopy) pątników. Wszystkim z Państwa, którzy ruszają w Drogę św. Jakuba wypada jeszcze życzyć: „*Buen Camino!*”, czyli dobrej drogi.

ETAPY 1-8
LITWA, OBWÓD
KRÓLEWIECKI

Frombork
Elbląg
Gdańsk
Kartuzy
Łeba
Lębork
Ustka
Słupsk
Sławno
Darłowo
Polanów
Koszalin
Kołobrzeg
Kamień Pomorski
Świnoujście

ETAPY 38-46
NIEMCY

Szczecin

Pomorska Droga św. Jakuba

Camino Polaco del Norte

Pomorska Droga św. Jakuba

Pomorska Droga Świętego Jakuba (*Camino Polaco del Norte*) jest częścią Drogi Bałtyckiej (*Via Baltica*), która nawiązuje do traktu rozpoczynającego się niegdyś w Królewcu, a dziś z rejonu wschodniej części Litwy (Kretinga). Szlak prowadzi przez Rosję (obwód królewiecki), Litwę, Polskę, Niemcy i dalej aż do głównych szlaków wiodących do Hiszpanii.

Obecna postać szlaku powstała w ramach projektu „*Rewitalizacja europejskiego szlaku kulturowego na obszarze Południowego Bałtyku - Pomorski Szlak św. Jakuba*” w latach 2010-2013. Polski odcinek liczy ok. 720 km, trasa prowadzi z Braniewa do Świnoujścia i dalej do Rostoku. Na terenie woj. pomorskiego na szlak pątniczy tej drogi składa się 15 odcinków: od granicy z woj. warmińsko-mazurskim - miejscowość Kępki (odcinek Elbląg – Nowy dwór Gd.) do granicy z woj. zachodniopomorskim – miejscowość Pałowo (odcinek Słupsk Sławno). Pielgrzymi na szlaku mogą podziwiać piękno nadbałtyckiego krajobrazu, zwiedzać cenne zabytki kultury oraz zasmakować regionalnych potraw.

ETAP 12 Elbląg - Nowy Dwór Gd. 26,6km

Wychodząc z Elbląga podążamy na zachód, kierując się wzdłuż Kanału Jagiellońskiego. Mijając niewielkie osiedla Bielnik Pierwszy i Bielnik Drugi dotrzemy do rzeki Nogat, po przekroczeniu której znajdziemy się już na terenach województwa pomorskiego. Dalej szlak prowadzi nas terenami Żuław Wiślanych przez wioski Kępki, Stobna i Nowinki, by po przecięciu Kanału Panieńskiego znaleźć się w Marzęcinie. Idąc wzdłuż ciek, za Swaryszewem, odbijemy w prawo, kierując się na Nowy Dwór Gdański.

Elbląg

Burzliwe losy miasta, założonego w pobliżu dawnej osady Truso, od początku związane były z zakonem krzyżackim oraz handlem morskim. Hanzeatycki gród zaczął więc tracić na znaczeniu już w XIV wieku, gdy Krzyżacy przenieśli stolicę do Malborka, a główne ujście Wisły skierowano do Gdańska. Późniejsze wydarzenia związane z potopem szwedzkim oraz rozbiorami Polski tylko pogłębiły upadek miasta. Dopiero w XIX w. nastąpił rozkwit przemysłu, który zatrzymało jednak rozpoczęcie I wojny światowej. Ostateczny cios otrzymał Elbląg w 1945 roku, kiedy zabudowa miejska została niemal całkiem zniszczona przez Armię Czerwoną. Jej odbudowę rozpoczęto dopiero w latach 80-tych. Z częściowo zachowanych zabytków dziś podziwiać możemy kościół katedralny pw. św. Mikołaja czy Bramę Targową.

Elbląg 0,0 km	
Bielnik I 4,0 km	
Bielnik II 7,5 km	
Kępki 9,4 km	
Stobna 12,1 km	
Nowinki 13,9 km	
Marzęcino 17,3 km	
Swaryszewo 18,4 km	
Nowy Dwór Gdański 26,6 km	

ETAP 13 Nowy Dwór - Niedźwiedzica 18,9km

Na tym malowniczym etapie szlaku odnajdziemy ślady osadnictwa holenderskiego. Opuszczając Nowy Dwór kierujemy się na południe. Po przejściu pod obwodnicą miasta podążamy w stronę cmentarza i dalej wzdłuż kanału na południe aż do mostu, po przekroczeniu którego podążać będziemy na zachód, ku miejscowości Tuja. Dalej szlak wyznaczy nam linia torów Żuławskiej Kolei Dojazdowej, przebiegająca przez wieś Lubieszewo do Ostaszewa. Stąd udajemy się na północ, do Niedźwiedzicy.

Nowy Dwór Gdański

- **Nowy Dwór**
0,0 km
- **Tuja**
7,2 km
- **Lubieszewo**
9,4 km
- **Ostaszewo**
12,1 km
- **N.Kościelnica**
16,1 km
- **Niedźwiedzica**
18,9 km

Niewielkie miasto o korzeniach średniowiecznych. W XVII wieku znane centrum rzemieślniczo - handlowe Żuław Północnych. W 1880 r. Nowy Dwór otrzymał prawa miejskie. Po zakończeniu II wojny światowej miasteczko opustoszało i poniosło ogromne straty. Pomimo tego zachowały się tu obiekty przemysłowe, dawny kościół ewangelicki oraz charakterystyczna, niewielka zabudowa miejska.

Tuja

Historyczna wieś, nad którą góruje gotycka świątynia pw. św. Jakuba. Kościół wyróżnia drewniana wieża zbudowana na planie ośmioboku, piękne sklepienia gwiazdiste oraz bogate barokowe wyposażenie.

ETAP 14 Niedźwiedzica-Sobieszewo 21,5km

Ostatni odcinek wędrówki przez Żuławy pokonamy poruszając się wałem przeciwpowodziowym nad samą Wisłą. Po drodze miniemy dawny posterunek obronny - śluzę Gdańska Głowa i kojarzoną przede wszystkim z charakterystycznej sylwety zabytkowego wiatraka wieś Drewnicę. Na drugą stronę rzeki przeprawimy się w miejscowości Mikoszewo. Prom zabierze nas do Świbna, skąd podążając na zachód skrajem nadmorskich lasów, trafimy do Sobieszewa.

Niedźwiedzica	
0,0 km	
Dworek	
2,7 km	
Gdańska Głowa	
3,7 km	
Drewnica	
5,9 km	
Mikoszewo	
11,8 km	
Świbno	
12,3 km	
Gdańsk	
Sobieszewo	
21,5 km	

Niedźwiedzica

Średniowieczna wieś owalnicowa, w której zachowała się charakterystyczna dla osadnictwa holenderskiego zabudowa. W jej centrum znajduje się kolejny na szlaku kościół, któremu patronuje św. Jakub Apostoł.

Drewnica

Niewielka, malowniczo położona miejscowość znana przede wszystkim z dawnej architektury drewnianej, a w szczególności wyjątkowego wiatraka typu koźlak z początków XVIII wieku.

Gdańsk - Sobieszewo

Najbardziej wysunięta na wschód dzielnica Gdańska, położona na wyspie otoczonej przez wody Wisły oraz Zatoki Gdańskiej. Dawniej mała osada rybacka, dziś znane miejsce letniego wypoczynku mieszkańców Trójmiasta. Wyspa Sobieszewska ma status obszaru chronionego krajobrazu oraz „wyspy ekologicznej”.

ETAP 15 Gdańsk-Sobieszewo - Oliwa 24,2km

Wyjątkowo bogaty w atrakcje turystyczne fragment szlaku poprowadzi nas głównie przez zabudowane tereny miejskie. Sobieszewo opuszczamy przez most na Martwej Wiśle i podążamy wzdłuż brzegu rzeki, aż do kompleksu rafinerii. Dalej droga prowadzi nas przez tereny przemysłowo-handlowe ku centrum, gdzie podziwiać będziemy najważniejsze zabytki Gdańska. Podążając w kierunku północnego-zachodu trafimy na kościół pw. św. Jakuba, a następnie po minięciu Wrzeszcza trafimy już na tereny Oliwy.

Gdańsk

Nadmorskie miasto północnej Polski o ponad tysiącletniej historii. Przez wieki był jednym z ważniejszych i najbogatszych portów handlowych znanym w całej Europie. O kontrolę nad Gdańskiem zabiegało zarówno Królestwo Polskie, Królestwo Prus oraz Zakon Krzyżacki. Mimo tego pozostawał on częściowo lub całkowicie wolny i niezależny.

Sercem miasta i najważniejszą dzielnicą turystyczną jest historyczne Śródmieście, otoczone zespołem nowożytnych fortyfikacji - jeden z najcenniejszych zespołów zabytkowych w kraju, który wpisany został na listę Pomników Historii. Gdańsk uznawany jest symbolicznie za miejsce wybuchu II wojny światowej. Mimo ogromnych zniszczeń wojennych dużą część miasta odbudowano, zachowując jego zabytkowy charakter. W historii współczesnej Gdańsk odegrał kluczową rolę w upadku komunizmu w Europie Wschodniej, jako kolebka NSZZ „Solidarność”.

ETAP 16 Gdańsk-Oliwa - Żukowo 18,1km

Gdańsk opuścimy otoczeni lasami Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Zanim się w nie zanurzymy, miniemy po drodze Stary Rynek oraz zabytkową Kuźnię Wodną. Dalej, po przejściu wiaduktem nad obwodnicą miasta, idziemy cały czas prosto aż do Barniewic. Stamtąd podążamy na południe mijając Rębiechowo, z którego po lewej stronie widać w oddali tereny międzynarodowego Portu Lotniczego im. Lecha Wałęsy, oraz Pępowo, skąd niedaleko już do pierwszych zabudowań Żukowa.

Gdańsk-Oliwa	
0,0 km	
Owczarnia	
4,9 km	
Barniewice	
8,5 km	
Rębiechowo	
9,0 km	
Pępowo	
14,2 km	
Żukowo	
18,1 km	

Gdańsk-Oliwa

Dzisiejsza dzielnica Gdańska rozwinęła się wokół założonego w XII w. klasztoru cysterskiego. Ziemie zakonu położone były nad Potokiem Oliwskim, wzdłuż którego konwent zbudował szereg urządzeń wodnych, w tym zachowane do dziś młyny i kuźnię wodną. Centrum życia zakonnego stanowił kościół opacki (katedra) wraz z zabudowaniami klasztornymi - aktualnie najbardziej znany zabytek Oliwy. Obecnie znajduje się tu seminarium duchowne. Nieopodal cystersi wybudowali również niewielką świątynię dla wiernych, której patronuje św. Jakub.

Żukowo

Niewielkie miasto, którego początki także związane są z działalnością klasztoru - w tym przypadku żeńskiego siostr norbertanek. Wzniesiony w połowie XIV w. gotycki kościół pw. Wniebowzięcia NMP, który służył zarówno potrzebom zakonu jak i mieszkańcom, zachował się do dziś. Jego bogate wyposażenie z okresu XVI-XVIII w. przyciąga wielu turystów.

ETAP 17 Żukowo - Kartuzy

17,8km

Przez pierwsze 2,4 km szlaku ten odcinek Pomorskiej Drogi św. Jakuba (*Camino Polaco del Norte*) i Drogi Pelplińskiej będą tą samą trasą - w Żukowie od kościoła św. Jana do kościoła Wniebowzięcia NMP, dalej przy młynie zbożowym, mostem na Raduni a za nim w lewo wzdłuż rzeki do Otomina. Tu, przy skrzyżowaniu ul. Norbertanek oraz ul. Do Dworu kierujemy się w prawo a dalej, po przejściu przez przejazd kolejowy i stację PKP do skrzyżowania ul. Do Dworu i ul. Karola Krefta. W tym miejscu Droga

Pomorska zmierza prosto na Dębniak, w kierunku miejscowości Glinicz, skąd udajemy się w stronę Rezerwatu Jar Rzeki Raduni. Zanim tam dotrzemy przekraczamy drogę krajową i osadę Babi Dół. Obszary leśne opuścimy, by idąc brzegiem jeziora trafić do wsi Mezowo. Do celu naszej pielgrzymki poruszamy się ponownie otoczeni drzewami, podążając trasą nieczynnej linii kolejowej.

Kartuzy

Swoją nazwę miasto zawdzięcza zakonowi kartuzów, których sprowadził na te ziemie pod koniec XIV w. szlachcic Jan z Rusocina. Osada, jak w przypadku innych tego typu założeń, rozwinęła się w pobliżu murów klasztornych. Górująca nad pozostałymi zabudowaniami kolegiata pw. Wniebowzięcia NMP

usytuowana została malowniczo między dwoma jeziorami. Najbardziej unikatowym jej elementem jest bez wątpienia barokowy dach wykonany na kształt wieka trumny. Miał on odzwierciedlać dewizę zakonników - *memento mori* (łac. pamiętaj o śmierci). Wnętrze zdobią liczne zabytki ruchome.

ETAP 18 Kartuzy - Sianowo

23,0km

Wędrówkę pośród kaszubskich jezior rozpoczynamy od Jeziora Klasztornego Małego i Dużego, brzegiem których opuścimy Kartuzy i dojdziemy do Grzybna. Stamtąd terenami leśnymi dotrzemy do kąpieliska nad Jeziorem Białym, skąd blisko już do osady Ucisko. Dalej czeka nas szlak wśród krajobrazów na przemian polnych i leśnych, mijając po drodze zabudowania Pomieczyńskiej i Sianowskiej Huty oraz Kolonii. Na rozdrożu za Kolonią udajemy się w lewo, do Sianowa, nad Jezioro Sianowskie.

Sianowo

Urokliwa wieś, położona na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Pierwsze wzmianki historyczne z XIV w. opisują drewnianą kapliczkę - - późniejszy kościół parafialny. Świątynia spłonęła dwa razy - - w XV w. oraz na pocz XIX w. Z obu pożarów uratowała się gotycka figurka NMP, którą odtąd uznawano za cudowną.

Kartuzy 0,0 km	
Grzybno 6,0 km	
Ucisko 10,4 km	
Pomieczyńska Huta 12,6 km	
Sianowska Huta 17,2 km	
Kolonia 19,7 km	
Sianowo 23,0 km	

Kaszubski Park Krajobrazowy

Obszar ochrony przyrody znajdujący się w centrum Pojezierza Kaszubskiego. Głównym walorem terenu są liczne jeziora polodowcowe, często połączone ze sobą rzekami. Wyjątkowa jest również rzeźba terenu, która poprzez występowanie licznych wzniesień gęsto poprzecinanych rynnowymi jeziorami tworzy krajobraz podgórski.

ETAP 19 Sianowo - Lębork

35,6km

Pierwszą część dość długiego, bogatego w walory przyrodnicze etapu, pokonamy mając po swej lewej stronie Jezioro Sianowskie i Rezerwat Staniszewskie Zdroje. Następnie mijając po drodze zabudowania Mirachowa oraz Nowej Huty trafimy do Rezerwatu Żurawie Błota i części zalesionej. Dalszy fragment szlaku poprowadzi nas na przemian przez pola i okoliczne wsie. Ostatni odcinek powiedzie nas ponownie terenami leśnymi. Do Lęborka wkraczymy przecinając rzekę Okalicę.

Lębork

Miasto o średniowiecznych korzeniach, położone w dolinie rzeki Redy i Łeby. Otoczenie rozległymi terenami leśnymi, jak również bliskość wybrzeża oraz Trójmiasta, wpływają na atrakcyjność turystyczną Lęborka. Większość oryginalnej zabudowy Starego Miasta została zniszczona w 1945r., w wyniku działań wojennych. Zachowało się jednak kilka zabytków, w tym gotycki kościół parafialny, dziś funkcjonujący jako Sanktuarium św. Jakuba Apostoła, centrum kultu świętego w północnej Polsce. We wnętrzu świątyni odnajdziemy oryginalne wyposażenie, głównie XVIII-wieczne, ale też renesansowe płyty nagrobne. Ciekawostką jest odbywający się tu pod koniec lipca Jarmark Jakubowy, poświęcony patronowi miasta.

ETAP 20 Lębork - Łebień

18,2km

Dość krótki etap łączący sanktuaria świętego Jakuba Apostoła w Lęborku i Łebie prowadzi nas rozległą pradoliną Redy- Łeby. Pierwszą jego część pokonamy pośród terenów zabudowanych. Czarny szlak pieszy PTTK poprowadzi nas wzdłuż nurtu rzeki Kisewy, przez Nową Wieś Lęborską, brzegiem lasu w stronę Wilkowa Nowowiejskiego i Garczegorza. Na końcu wsi wybieramy drogę w prawo, w kierunku północy, by pośród pól i częściowo terenu leśnego dotrzeć do Łebienia.

Nowa Wieś Lęborska

Duża wieś kaszubska położona w pradolinie Łeby. Bliskość Lęborka oraz bardzo dobra komunikacja, zarówno kołowa jak też kolejowa, nadaje jej charakter niemalże północnej dzielnicy tego miasta. We wsi, pomiędzy drogą wojewódzką nr 214 a rzeką Kisewą, znajduje się XIX-wieczny, ceglany kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny.

Łebień

W oficjalnych dokumentach nazwa wsi pojawia się już w XIV wieku, ale jej historia sięga wcześniejszych czasów. Dokonane w pobliżu badania archeologiczne

pozwołyły na odkrycie śladów człowieka epoki neolitu. Odnaleziono też pozostałości grodziska z czasów wczesnego średniowiecza. Podczas lokacji wsi w 1379 roku w jej centrum powstał pierwszy kościół, który w późniejszym czasie dwukrotnie zniszczono. Dzisiejszą świątynię wybudowano w stylu neogotyckim w XIX w.

ETAP 21 Łebień - Łeba

27,3km

Druga część szlaku z Łęborka do Łeby wiedzie nas polnymi trasami przez niewielkie osady Łędziechowo i Gęś. Dalej, po dotarciu do miejscowości Wicko, kierujemy się wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 214 do Charbrowa. Atrakcją tej wsi jest barokowy kościół wiejski oraz dwór rodu von Somnitz, z tego samego okresu. Podążając szlakiem w kierunku północnym opuszczamy szosę, zagłębiając się w tereny leśne. Po ich opuszczeniu mijamy kolejno Łebieniec oraz Szczecurze, gdzie skręcamy w lewo, w kierunku Łeby.

	Łebień 0,0 km
	Łędziechowo 2,3 km
	Gęś 4,8 km
	Wicko 10,6 km
	Charbrowo 13,2 km
	Łebieniec 18,4 km
	Nowęcín 24,5 km
	Łeba 27,3 km

Łeba

Kaszubskie miasto uzdrowiskowe zlokalizowane na Wybrzeżu Słowińskim, pomiędzy jeziorami Łebsko i Sarbsko. Pierwsza osada założona została już w VIII wieku, na lewym brzegu rzeki Łeby. Po zniszczeniach spowodowanych przez sztorm, który nawiedził wybrzeże w roku 1558, zaczęto budowę nowej wsi, po drugiej stronie cieku wodnego. Pod koniec XVII w. powstał tam barokowy kościół Wniebowzięcia NMP, który zachował się do dziś. Nowa parafia św. Jakuba Apostoła powstała pod koniec XX wieku, a świątynia poświęcona temu patronowi w roku 2011. Wyróżnia się ona współczesną architekturą, a jej strzelista wieża jest najwyższym punktem w mieście. W Łebie warto zobaczyć również pozostałości gotyckiego kościoła zniszczonego przez sztorm, zabudowę domków rybackich, Muzeum Motyli czy oceanarium.

ETAP 22 Łeba - Izbica

17,6km

Jeden z ciekawszych pod względem przyrodniczym etapów, który prowadzi nas malowniczymi terenami Słowińskiego Parku Narodowego. Po opuszczeniu Łeby podążamy cały czas brzegiem jeziora Łebsko - najpierw żółtym szlakiem PTTK do miejscowości Żarnowska. Następnie wkroczymy na leśne oraz częściowo podmokłe tereny Parku. Kilka kilometrów dalej opuszczamy dziką przyrodę, by dotrzeć do osady Gać. Po przekroczeniu rzeki Łeby oraz Starej Łeby docieramy do Izbicy.

Izbica

Stara miejscowość kaszubska, położona na południowym brzegu jeziora Łebsko. Nad jej zabudową góruje częściowo ryglowa wieża neogotyckiego kościoła. Wieś ma bardzo dobre punkty widokowe na położoną po drugiej stronie jeziora Mierzęję Łebską, a także jej ruchome wydmy.

Słowiński Park Narodowy

Najbardziej wysunięty na północ park narodowy naszego kraju, będący również jednym z nielicznych wpisanych na listę Światowych Rezerwatów Biosfery UNESCO. Najczęściej odwiedzany przez turystów i jednocześnie najcenniejszym elementem całego obszaru są ruchome wydmy Mierzei Łebskiej, które poprzez działanie wiatru i braku roślinności, potrafią przemieszczać się nawet do 15 metrów na rok.

ETAP 23 Izbica - Smołdzino

22,9km

Ostatni fragment trasy wiodącej nas brzegiem Jeziora Łebsko pokonamy zgodnie z oznaczeniami żółtego szlaku turystycznego, wyruszając z Izbicy w kierunku lasu. Po opuszczeniu terenu zadrzewionego krajobraz zastąpią nam pola i łąki, które roztaczają się wokół okolicznych wsi Rówienko, Równo oraz Rumsko. Wychodząc poza teren zabudowany ostatniej osady skręcamy w prawo ku rezerwatowi Wierzchucińskie Jałowce. Stamtąd docieramy już do Wierzchucina, potem prostą drogą przez Żelazno do Smołdzina.

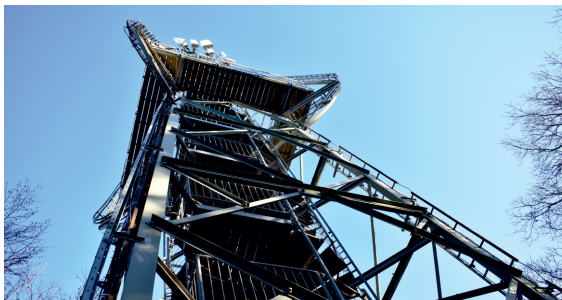

Smołdzino

Wieś sołecka o średniowiecznych korzeniach, położona nad rzeką Łupawą, u podnóża góry Rowokół, w otulinie Słowińskiego Parku Narodowego. Pierwsze wzmianki o osadzie pochodzą z XIII w., kiedy to darowana została przez księcia Mściwoja norbertanom, następnie tereny te przejęli cystersi oliwscy, a w późniejszym czasie krzyżacy. Dziś Smołdzino funkcjonuje przede wszystkim jako baza turystyczna dla amatorów tutejszej przyrody.

Góra Rowokół

Najwyższe wzniesienie w otoczeniu, które od czasów wczesnośredniowiecznych stanowiło idealny punkt nawigacyjny dla statków. Początkowo związane było z kultem pogańskiego boga Swarożyca, później stało się miejscem kultu chrześcijańskiego. Aktualnie na górze znajduje się wieża widokowa ze wspaniałym widokiem na całą okolicę.

ETAP 24 Smołdzino - Ustka

33,2km

Kolejny etap prowadzi nas krawędzią porośniętego lasem wzgórza Rowokół aż do południowego brzegu Jeziora Gardno. Dalej będziemy wędrować wzdłuż jego skraju, ku wybrzeżu Morza Bałtyckiego. Po drodze minimy liczne osady letniskowe - Gardnę Wielką i Małą, Wysoką, Retowo i Łódki, by w końcu dotrzeć do ujścia rzeki Łupawy i wsi Rowy. Stamtąd kierujemy się równolegle do nabrzeża, najpierw kompleksem leśnym, a następnie samym brzegiem morza aż do Ustki.

Smołdzino	
0,0 km	
Gardna	
3,4 km	
Wysoka	
4,7 km	
Łódki	
7,7 km	
Rowy	
14,2 km	
Dębina	
17,3 km	
Poddąbie	
20,7 km	
Orzechowo	
26,5 km	
Ustka	
33,2 km	

Ustka

Miasto portowe zlokalizowane w zachodniej części Wybrzeża Słowińskiego, u ujścia rzeki Słupi do Morza Bałtyckiego. To położenie zagwarantowało osadzie rozwój i bogactwo, już w czasach średniowiecznych - była przede wszystkim jednym z najważniejszych ośrodków rybackich na wybrzeżu Bałtyku. Dzisiaj zdecydowanie największym atutem Ustki jest status uzdrowiska, jak również szerokie, piaszczyste plaże, rozciągające się po obu stronach Słupi. W samym mieście zachowała się także częściowo architektura domków rybackich, latarnia morska oraz fundamenty dawnego kościoła. Jednym z charakterystycznych symboli Ustki jest pomnik syrenki na falochronie.

ETAP 25 Ustka - Słupsk

21,5km

Trasa prowadzi nas na całej swojej długości doliną Słupi, wzdłuż drogi krajowej nr 21 oraz linii kolejowej. Pierwszą część etapu wyznacza żółty szlak pieszy PTTK, który prowadzi skrajem lasu do Charnowa, a następnie dalej na południe przez Dolinę Charlotty do Strzelinka. Tam oddalamy się nieco od rzeki i po przekroczeniu przejazdu kolejowego kierujemy się w stronę wsi Strzelino. Stamtąd droga poprowadzi nas ku zabudowaniom miasta Słupska.

Dolina Charlotty

Kompleks hotelowy z amfiteatrem, znany z odbywającego się tu co roku Festiwalu Legend Rocka. Gośćmi wydarzenia były takie gwiazdy jak Deep Purple, Uriah Heep, Thin Lizzy, Bob Dylan, Carlos Santana czy ZZ Top.

Słupsk

Historia pierwszego osadnictwa w rozwidleniu rzeki Słupi sięga epoki brązu. W czasach średniowiecza gród stanowił na zmianę własność księcia Pomorza Gdańskiego, książąt zachodniopomorskich, zakonu krzyżackiego i margrabiów brandenburskich. Dopiero w XIV w. wyodrębniło się samodzielne Księstwo Słupskie. W tym okresie świetności miasta powstały mury obronne z basztami, liczne kościoły, ratusz, kamienice kupieckie oraz Zamek Książąt Pomorskich. Słupsk należał również do związku hanzeatyckiego, a handel odbywał się przez port morski w Ustce. Od XVII w. miasto powoli traciło na znaczeniu. Zmieniło się to w XIX w., gdy rozbudowa przemysłu pomogła w ponownym jego rozwoju. Zniszczenia z okresu drugiej wojny światowej objęły większość zabudowy, jednak do dziś zachowały się najważniejsze zabytki.

ETAP 26 Słupsk - Sławno

31,7km

Po opuszczeniu Słupska przechodzimy fragmentem terenu leśnego do niewielkiej miejscowości Zębowo. Kierując się dalej w stronę Swołowa docieramy do wsi Gać, a następnie skręcamy w lewo, by dotrzeć do osiedla Gać Leśna, za którym znajduje się granica między województwami - tu wkraczamy na Pomorze Zachodnie. Lokalne wsie Pałowo, Nosalin i Nosalinek doprowadzą nas w końcu do rzeki Wieprzy, gdzie za Staniewiczami skręcamy w lewo, by po przejściu przez Sławsko trafić do Sławna.

Sławno

Nieduże miasto położone nad rzeką Wieprzą, na granicy województw. Historycznie należało do Pomorza Zachodniego, chociaż w XIII wieku znajdowało się pod władaniem Pomorza Gdańskiego. Niedługo po otrzymaniu praw miejskich Sławno otoczono murami obronnymi wraz z bramami - słupską i koszalińską, które w dobrym stanie zachowane są do dziś. Wyraźnie widoczny jest też dawny układ urbanistyczny z centralnie położonym rynkiem i siatką ulic, który został wpisany do rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego. W jego granicach znajduje się, między innymi, gotycki kościół ceglany pw. Wniebowzięcia NMP.

Słupsk 0,0 km	
Zębowo 7,1 km	
Gać 9,8 km	
Gać Leśna 12,2 km	
Pałowo 14,7 km	
Nosalin 17,1 km	
Staniewice 19,4 km	
Sławsko 23,7 km	
Sławno 31,7 km	

Interesujące trasy - pętle na szlaku

Szlak Świętych Gór Pomorza

Sławno- Koszalin przez Polanów

Trasa łączy ze sobą trzy znane punkty pielgrzymkowe północnej Polski- Rowokół, Świętą Górę Polanowską oraz Górę Chełmską. Poza wymiarem religijnym jest to również szlak niezwykle atrakcyjny przyrodniczo, gdyż niemalże cała droga prowadzi nas terenami zalesionymi, wśród licznych rzek i jezior.

Śladami Apostoła Pomorza Zachodniego

Koszalin- Kołobrzeg przez Białogard

Szlak łączący Koszalin oraz Kołobrzeg można pokonać wybierając drogę oddaloną od wybrzeża Bałtyku, przez Białogard. To w tym mieście zakończyła się pierwsza misja chrystianizacyjna biskupa Ottona z Bambergu na Pomorzu Zachodnim. Dalsza część trasy pokrywa się z przebiegiem dawnego traktu solnego poprzez dolinę Parsęty, która towarzyszy nam na dużej części odcinka.

Pielgrzymka do Domu Jakubowego

Wolin- Szczecin przez Goleniów

Kierując się z Wolina na południe malowniczą trasą nad Zalewem Szczecińskim i Puszcą Goleniowską, przez Stepnicę oraz Goleniów, możemy dotrzeć aż do Szczecina. Głównym celem tej pielgrzymki jest archikatedra pw. świętego Jakuba Apostoła, która jest jednocześnie największym kościołem w mieście i najważniejszą świątynią archidiecezji szczecińsko -kamieńskiej.

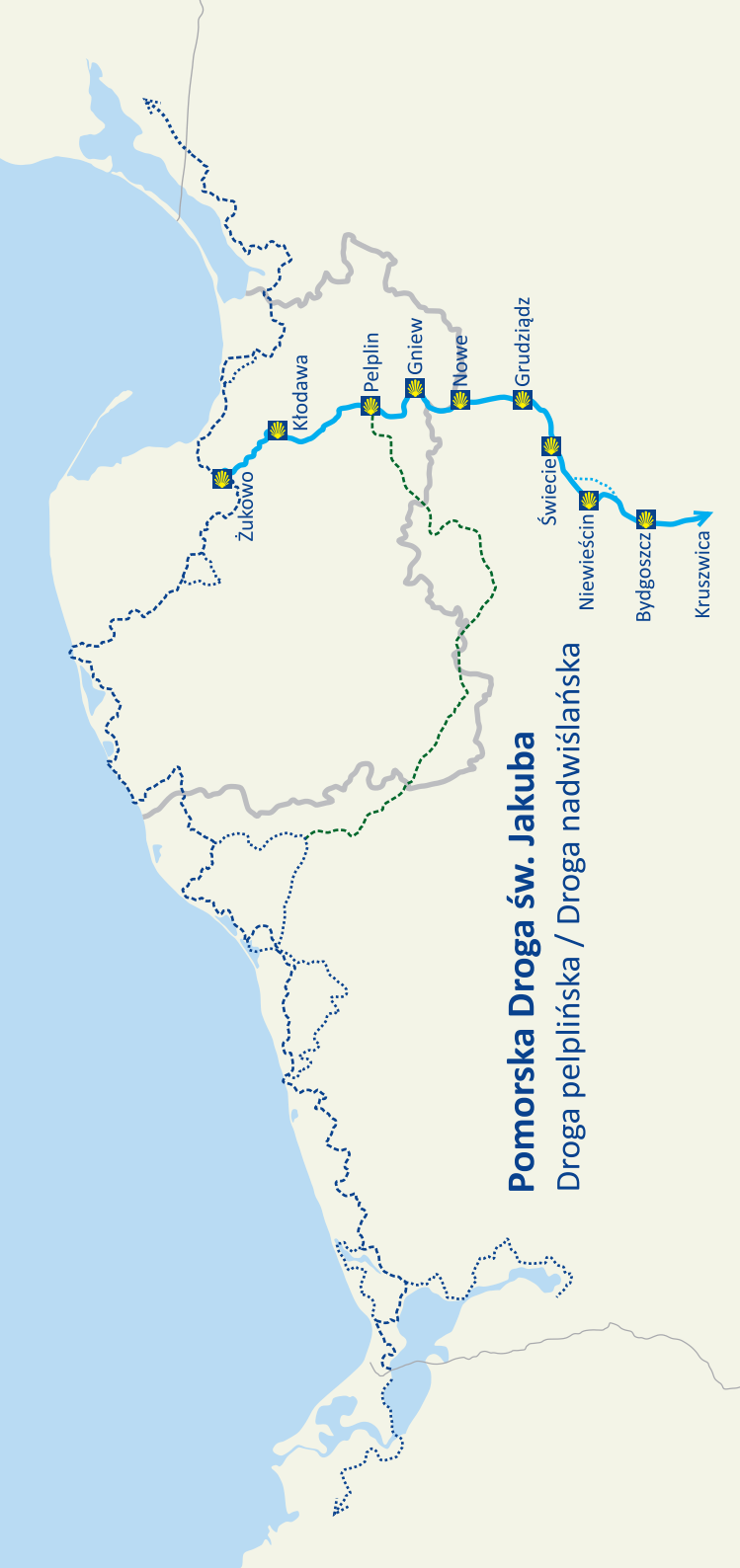

Droga pelplińska / Droga nadwiślańska

Trasa łączy ze sobą dwa główne szlaki - Pomorską Drogę świętego Jakuba (Żukowo) i Camino Polaco (Kruszwica). Od Żukowa do granicy województwa pomorskiego (Kozielec) prowadzą cztery odcinki, na których odwiedzimy dwa kościoły świętego Jakuba Apostoła - w Kłodawie Gdańskiej oraz w Dzierżążnie k/Gniewu. Od granicy z woj. kujawsko-pomorskim do Drogi Polskiej trasa funkcjonuje już pod nazwą *Droga Nadwiślańska*. Wędrujących tym szlakiem z północy na południe zachwycą piękne krajobrazy Doliny Dolnej Wisły, rezerваты Wiosło Małe i Wiosło Duże, skarby kultury w Pelplinie oraz Gniewie, historyczne miasta jak Świecie, Nowe czy Grudziądz, jak również kolejne kościoły pw. św. Jakuba Apostoła w Wielkim Lubieniu i Niewieście.

Pomorska Droga św. Jakuba

Droga pelplińska / Droga nadwiślańska

ETAP 1 Żukowo-Kłodawa Gdańska 28,2km

Przez pierwsze 2,4 kilometra od kościoła św. Jana w Żukowie, Droga pelpińska biegnie łącznie z 17. etapem Camino Polaco del Norte. Na skrzyżowaniu ul. Do Dworu i ul. Karola Krefta drogi rozdzielają się, tam kierujemy się w lewo, ul. Karola Krefta, a dalej ul. Otomińską (nowym wiaduktem nad Obwodnicą Metropolii Trójmiejskiej), aż do skrzyżowania z ul. Żukowską. Dalej po skręcie w prawo, docieramy do miejscowości Przyjaźń oraz skrzyżowania z ulicą Łapińską, gdzie po skręcie w lewo udajemy się do Łapina Kartuskiego. Tam ok 100 m za przystankiem autobusowym skręcamy w ulicę Rdestową do Łapina. Dochodzimy do ul. Króla Jana Kazimierza, skręcamy w prawo i podążając dalej w prawo ulicą Henryka Sienkiewicza dochodzimy do ul. Przemysłowej. Dalej udajemy się w lewo i wkrótce docieramy do Kolbud.

Mijając pierwsze zabudowania i mostek nad Radunią, udajemy się w prawo na Plac Kaszubski. Idąc dalej prosto mijamy centrum wsi z Urzędem Gminy. Następnie udajemy się w prawo, w ul. Wybickiego, po raz kolejny przekraczając Radunię. Chwilę później skręcamy w lewo, w ul. Dworcową, podążając za drogowskazem kierującym nas na Pręgowo i Lisewiec. Podążamy nią cały czas prosto, mijając po drodze Nadleśnictwo Kolbudy. Do wsi Pręgowo docieramy ul. Bukowskiego, mijając po drodze liczne zalesienia. Kierujemy się cały czas prosto, mijając po drodze rozwidlenie z kapliczką przydrożną, rondo, kościół, centrum wsi, cmentarz oraz ostatnie zabudowania. Skręcamy w lewo na skrzyżowaniu, udając się dalej utwardzoną drogą prosto do wsi Lisewiec. Mijamy zabudowania wsi, kierując się cały czas prosto, ul. Malowniczą. Skręcamy w prawo dopiero obok stawu, udając się ul. Żuławską, prosto przez liczne pola. Na rozwidleniu kierujemy się w prawo i ul. Lipową zdążamy do Żuławy.

Wchodząc do wsi, mijamy po lewej stronie duży głąz przydrożny i znak informujący o terenie prywatnym – idziemy ul. Lipową w prawo, w kierunku centrum. Na rozwidleniu dróg skręcamy w prawo. Drogą woj. nr 222 podążamy do pierwszego skrzyżowania w lewo. Dalej udajemy się polną drogą do wsi Jagatowo.

Ulica Żurawia doprowadzi nas przez zabudowania wiejskie aż do ronda, które mijamy przechodząc ul. Górną obok kapliczki przydrożnej. Na rozwidleniu dróg kierujemy się ul. Czeremchową w prawo. Trasa ta prowadzi do drogi wojewódzkiej nr 226, którą udajemy się w prawo, by po ok. 70 m skręcić w lewo w ul. Żabianka. Na rozwidleniach tej polnej drogi kierujemy się najpierw w prawo, a mijając staw i ostatnie zabudowania w lewo, by poprzez pola dotrzeć do Kłodawy. Na końcu drogi skręcamy w prawo, w ul. Szkolną, a następnie po jej włączeniu w ul. Gdańską znowu w prawo, by dotrzeć do centrum wsi i kościoła p.w. Św. Jakuba.

 Żukowo
0,0 km

 Przyjaźń
5,7 km

 Łapino
9,8 km

 Kolbudy
12,7 km

 Pręgowo
15,2 km

 Lisewiec
17,9 km

 Żuława
21,2 km

 Jagatowo
23,1 km

 Kłodawa Gdańska
28,2 km

Kolbudy

Duża wieś kaszubska, zlokalizowana w okolicy Rezerwatu Przyrody Jar Reknicy nad Bielkowskim Zbiornikiem Wodnym, na trasie nieczynnej linii kolejowej Pruszcz Gdański - Żukowo. We wsi zachował się zabytkowy młyn z początku XX w. oraz jaz piętrzący na rzece Raduni.

Kłodawa Gdańska

Malownicza wieś położona w dolinie rzeki Kłodawy. W roku 1280 ziemia ta nadana została przez Mściwoja II cystersom. W XVII w. osada została splądrowana i spalona podczas wojny szwedzkiej. Na wzgórzu w centrum znajduje się XVIII-wieczny, jednonawowy kościół pod wezwaniem świętego Jakuba Apostoła, wpisany do rejestru zabytków.

Z Kłodawy wyruszamy ulicą Gdańską w kierunku południowym. Podążamy cały czas prosto, mijając po drodze cmentarz i ostatnie zabudowania wiejskie. Po około 2 km wchodzimy do wsi Trąbki Małe. Nie zbacząc z obranej trasy przechodzimy przez centrum wsi, obok kapliczki przydrożnej i sklepu. Po drodze mijamy również miejscowość Kaczki, przez którą przeprawimy się wygodnym chodnikiem. Na rozstaju dróg podążamy cały czas prosto, mijając skręt na Trąbki Wielkie. Możemy jednak też zjechać do tej wsi, by odwiedzić Sanktuarium Maryjne lub zanoć w gościnnym Domu Pielgrzyma.

Wchodząc do wsi Gołębiewo Wielkie podążamy cały czas prosto, aż do rozwidlenia, gdzie wybieramy drogę w prawo, wyłożoną płytami jomb. Poprowadzi nas ona do centrum wsi. Na skrzyżowaniu kierujemy się cały czas prosto, wąską drogą pomiędzy wiejskimi zabudowaniami, a na ostatecznym rozwidleniu skręcamy w prawo. Dotrzemy tym samym do drogi wojewódzkiej nr 222, gdzie udajemy się w lewo, aż do wsi Gołębiewo Średnie. Podążając tą trasą mijamy po drodze zabudowania wiejskie, oraz restaurację i klub usytuowane na obrzeżach wsi.

Dalsza droga poprowadzi nas przez Gołębiewko. Po minięciu centrum miejscowości wędrujemy cały czas drogą nr 222, pomiędzy polami, aż do wsi Godziszewo. Przy rozwidleniu w centrum kierujemy się drogą na Starogard Gdański. Po drodze mijamy kościół p.w. św. Jana Nepomucena. Na rondzie podążamy w lewo, za drogowskazem kierującym nas na Boroszewo. Na kolejnym skrzyżowaniu dróg, w Damasce, wybieramy trasę na Swarżyn, kierując się cały czas na południe. Droga ta przeprowadzi nas przez wieś Boroszewo, na końcu której odbijamy lekko w prawo, na brukowany trakt.

Idąc cały czas prosto mijamy Stajnię Boroszewo. Na skrzyżowaniu leśnych dróg skręcamy w lewo, by po około 200 m skręcić w prawo (drugi skręt w prawo). Trasa ta, przez ok. 3 km prowadzić nas będzie przez las, wzdłuż Jeziora Zduńskiego, które będzie ciągnęło się cały czas po naszej prawej stronie.

Po tym etapie włączamy się w drogę prowadzącą do centrum Zdun. Zanim tam dotrzemy przekraczamy przejazd kolejowy oraz drogę krajową nr 22. Przez wieś przechodzimy, nie zbaczając z obranej drogi, wygodnymi chodnikami. Na końcu miejscowości mijamy po lewej stronie zakłady produkcji opakowań z tworzyw sztucznych. Po ok. 600 m docieramy do Brzeźna Wielkiego, gdzie na rozwidleniu dróg obieramy kierunek w prawo – do centrum wsi. Przy kolejnym rozstaju udajemy się w lewo, podążając za kierunkowskazem na Rajkowy.

Pół kilometra dalej przechodzimy nad Autostradą A1 i wkraczymy na leśny trakt. Po kolejnym kilometrze, na rozwidleniu leśnych dróg, idziemy w prawo (kierunek Rajkowy). Przed sobą mamy około 2,5 km drogi przez las, z której nie zbaczamy aż do Korytyby. Dalej udajemy się na południe, prosto do Pelplina. Obierając drogę na centrum, a następnie na rondzie w prawo, staniemy przed dawnym opactwem cysterskim i bazyliką pw. Wniebowzięcia NMP.

Pelplin

Historia miasteczka od początku związana jest z cystersami, którzy przybywszy do Pelplina w końcu XIII w. rozpoczęli budowę założenia klasztornego w zakolu Wierzycy. Okazała, trójnawowa bazylika z prosto zamkniętym prezbiterium i transeptem powstawała ponad dwa wieki. Dziś katedra pelplińska jest drugą największą świątynią gotyku ceglanego w Polsce oraz Pomnikiem Historii, a także jednym z najpiękniejszych zabytków w całym regionie.

Kłodawa 0,0 km	
Trąbki Małe 2,1 km	
Kaczki 3,5 km	
Gołębiewo Wielkie 6,8 km	
Gołębiewko 10,1 km	
Godziszewo 12,7 km	
Boroszewo 17,5 km	
Zduny 25,8 km	
Brzeźno Wielkie 28,9 km	
Korytyba 33,9 km	
Pelplin 38,2 km	

Z placu przed katedrą ruszamy w prawo, do małego ronda w centrum Pelplina. Dalej kierujemy się na prawo, ulicą Tadeusza Kościuszki. Po drodze mijamy zabudowania miejskie oraz mostek nad Wierzycą. Ulica ta doprowadzi nas do Rożentala. Przy rozstaju dróg, na zakończeniu terenu zabudowanego, kierujemy się żwirową drogą w prawo, mijając po swojej lewej stronie kapliczkę przydrożną. Trasa ta poprowadzi nas ok. 3 km przez pola do wsi Rombark. Tam, na skrzyżowaniu, obieramy kierunek w lewo.

Podążając tym szlakiem, wśród pól oraz nielicznych gospodarstw, dotrzemy do Nowej Cerkwi. Kierując się w centrum w lewo, docieramy do pięknego kościoła pocysterskiego. Przechodząc przez wieś przekraczamy skrzyżowania udając się cały czas prosto. Wąską drogą bez poboczy podążamy przez niecały kilometr od centrum wsi, po czym skręcamy w lewo, w drogę polną. Po około trzech kilometrach, na rozwidleniu szlaków, skręcamy w prawo w stronę Morzeszczyna. Trasa brukowana prowadzi nas przez pierwsze zabudowania wsi i po 500 m krzyżuje się z drogą wojewódzką 234. Opcjonalnie z Nowej Cerkwi rowerem przemieścić się możemy również cały czas asfaltową drogą wojewódzką.

Na skrzyżowaniu w Morzeszczynie udajemy się w lewo, po drodze mijamy urząd gminy, a następnie przechodzimy pod wiaduktem kolejowym. Na rozwidleniu ponownie obieramy kierunek w lewo (na Gniew). Szlak ten doprowadzi nas wygodnym chodnikiem prosto do Dzierżążna, gdzie znajduje się kościół pw. świętego Jakuba Apostoła.

Dzierżążno opuszczamy kierując się prosto drogą wojewódzką nr 234. Po ok 100 m skręcimy w lewo, a następnie idąc cały czas prosto około 7 kilometrów leśnym duktem dojdziemy do drogi asfaltowej, gdzie kierujemy się w prawo do wsi Brodzkie Młyny i dalej w lewo do Gniewu. Jadąc rowerem możemy podążać z Dzierżążna cały czas drogą 234, którą dotrzemy do Gogolewa. Na końcu wsi żegna nas ceglana kapliczka przydrożna. Trasa prowadzi dalej przez Brodzkie Młyny i most nad Wierzycą prosto do Gniewu.

Zanim dotrzemy jednak do centrum miasta, musimy przekroczyć skrzyżowanie z drogą krajową nr 91. Następnie kierujemy się ulicą Lipową, która po około 150 m włącza się w ulicę Gdańską, prowadzącą prosto w górę do najstarszych zabudowań miasta. W samym centrum znajdziemy rynek z Urzędem Gminy i Miasta, od niego w prawo gotycki kościół pw. świętego Mikołaja, natomiast dalej prosto w stronę Wisły dawny zamek krzyżacki.

	Pelplin 0,0 km
	Rożental 2,1 km
	Rombark 6,3 km
	Nowa Cerkiew 8,7 km
	Morzeszczyn 13,6 km
	Dzierżążno 15,1 km
	Brodzkie Młyny 21,2 km
	Gniew 23,7 km

Gniew

Miasto o wielowiekowej tradycji - pierwsze ślady osadnictwa datuje się na 2500 lat p.n.e. W czasach cesarstwa rzymskiego przebiegał tędy szlak bursztynowy, a od X w. teren należał do państwa Polan.

Najbardziej znanym zabytkiem miasta jest zamek pokrzyżacki z przełomu XIII i XIV w., a także gotycki kościół pw. św. Mikołaja. Urokliwe Stare Miasto zachowało średniowieczny układ urbanistyczny wraz z pozostałościami murów obronnych i niewysoką zabudową kamienic. W połączeniu z malowniczym położeniem nad samą Wisłą Gniew stanowi jedną z najciekawszych atrakcji turystycznych regionu.

Z centrum Gniewu (okolice Ratusza) kierujemy się najpierw na zachód, ulicą Piłsudskiego, dalej w lewo, na południe, ulicą Kościuszki. Po ok. 300 m włączamy się do drogi krajowej nr 91. Po przekroczeniu mostu nad Wierzycą oraz minięciu zatoczki postojowej dla samochodów trafiamy do Nicponi. Na skrzyżowaniu dróg obieramy kierunek w lewo (kierunkowskaz na Opalenie). Na rozwidleniu przy kapliczce przydrożnej odbijamy lekko w prawo i podążamy tą drogą prosto przez małe osiedla. Trasa ta poprowadzi nas wprost do Tymawy, gdzie przy rozstaju dróg ponownie kierujemy się na Opalenie (droga na lewo, przy cmentarzu wiejskim).

Nie zbaczając ze szlaku, w otoczeniu pól, mając po swojej prawej stronie zalesienia, docieramy do małej miejscowości Betlejem. Stąd udajemy się nad samą Wisłę, którą można zobaczyć ze wzniesienia już od jakiegoś czasu. W dole znajduje się wieś Jaźwiska. Mijamy jej zabudowania oraz sklep i kierujemy się dalej prosto, cały czas podążając wzdłuż Wisły. Po około 1,5 km docieramy do skrzyżowania z drogą krajową nr 90, która jest trasą łączącą drogi krajowe 91 i 55 po obu stronach Wisły. Po swojej lewej stronie widzimy most prowadzący do Kwidzyna. Przecinamy skrzyżowanie i udajemy się prosto, a mijając po drodze Aplinki docieramy do Opalenia.

Na rozwidleniu dróg skręcamy w lewo, a zaraz za pobliskim kościołem pw. św. Piotra i Pawła w prawo. Dalej, fragmentem drogi wojewódzkiej numer 588 opuszczamy wieś przechodząc pod dawnym wiaduktem kolejowym. Następnie udajemy się cały czas prosto, mijając po prawej stronie małą kapliczkę przydrożną, i wąską, rzadką uczęszczaną drogą dostajemy się do małej miejscowości Widlice. Mijając nieliczne zabudowania i dawny budynek szkoły, kierujemy się cały czas prosto, podążając za drogowskazem na Leśniczówkę Dębiny. Ten fragment szlaku pokonujemy w otoczeniu Rezerwatu przyrody Wiosło Małe. Po drodze możemy chwilę odpocząć, korzystając z małej, leśnej architektury - miejsc postoju pojazdów.

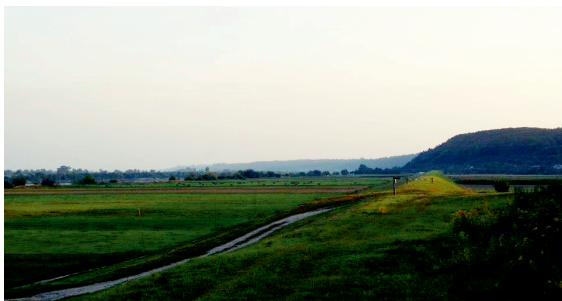
Na dużym rozwidleniu w pobliżu leśniczówki Dębiny (mijamy ją w pewnej odległości po prawej stronie), obieramy kierunek w lewo (droga pożarowa nr 32). Podążamy dalej leśnymi traktami korzystając cały czas z równoległego oznakowania biegnącej w tym samym kierunku trasy rowerowej EuroVelo numer 9. W końcu docieramy do granicy województwa pomorskiego i kujawsko -pomorskiego w okolicach Kozielca. Dalej droga kieruje nas pod nazwą Droga Nadwiślańska najpierw do Nowego, a następnie Świecia, Grudziądza i ostatecznie Kruszwicy.

Dolina Dolnej Wisły

Ostatni odcinek Drogi pelplińskiej zachwyca pięknymi krajobrazami, które rozciągają się z wysoczyzny Doliny Dolnej Wisły. Czekają tu na nas przede wszystkim ciekawostki przyrodnicze rezerwatów - Wiosła Małego i Wiosła Dużego, ale także kociewskie dziedzictwo w postaci dawnych chat oraz licznych przydrożnych cmentarzy ewangelickich i menonickich.

Gniew	
0,0 km	
Nicponia	
1,3 km	
Tymawa	
4,5 km	
Jaźwiska	
7,3 km	
Aplinki	
10,1 km	
Opalenie	
11,6 km	
Widlice	
14,0 km	
Kozielec	
26,2 km	
Nowe	
31,1 km	

Pomorska Droga św. Jakuba

Droga człuchowska

Droga człuchowska

Przeważająca część trasy prowadzi nas przez rozległe obszary Borów Tucholskich. Stanowi ona powiązanie Drogi pelplińskiej z północną częścią Pomorskiej Drogi św. Jakuba. Szczególnym etapem pielgrzymki jest fragment szlaku Tuchola - Ostrowite - Człuchów, gdzie na długości około 40 km znajdują się aż trzy kościoły pw. św. Jakuba Apostoła. Poza bliskością natury na trakcie zetkniemy się z mniej znanymi perełkami architektury w postaci wiejskich kościołów gotyckich murowanych (Jabłowo, Dąbrówka) oraz późniejszych budowli drewnianych i wykonanych w konstrukcji szkieletowej (Ciechocin, Gwieździn, Olszanowo, Brzezie, Sępólno Wielkie, Drzewiany, Żydowo). Ponadto zarówno większe jak i mniejsze ośrodki na trasie, takie jak Lubichowo, Osieczna, Tuchola, Człuchów czy Biały Bór, posiadają bogatą historię i średniowieczne korzenie.

Opuszczając w Pelplinie Plac Tumski kierujemy się w lewo, ul. Starogardzką. Po ok. 1,3 km docieramy do ronda, (z którego wejść można na Górę Jana Pawła II - punkt widokowy). Dalej udajemy się prosto drogą wojewódzką numer 229. Część trasy prowadzącej do Ropuch pokonujemy otoczeni lasem, poruszając się wygodnym chodnikiem. Następnie po przejściu pod wiaduktem autostrady A1 pobocze zaczyna zastępować aleja drzew - należy uważać tu na ruch samochodowy. Chwilę po przekroczeniu mostu nad strumieniem docieramy do Lipinek Szlacheckich.

Idąc cały czas dalej chodnikiem znajdziemy się we wsi Jabłowo, gdzie po przejściu przez dawny przejazd kolejowy i dotarciu do centrum, za sklepem z dużym parkingiem, skręcamy w lewo, w ul. Szkolną. Na wzniesieniu po prawej stronie podziwiać możemy gotycki kościół pw. św. Wawrzyńca.

Podążając po polną drogą, po ok. 500 m, przecinamy drogę wojewódzką nr 222 i kierujemy się dalej prosto żwirowym szlakiem. Trzymając się cały czas wyznaczonej trasy, po ok. 3,2 km trafimy do wsi Dąbrówka. Idąc w prawo, ul. Starogardzką, dotrzemy do centrum wsi, mijając po drodze gotycki kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego.

Pielgrzymując dalej na rozstaju wybieramy kierunek w lewo, polną ścieżką. Po ok. 150 m natrafiamy na kolejne rozdroże - należy kierować się w prawo, nie idąc bezpośrednio w środek lasu, tylko mając przed sobą jego obrzeża. Po ok. 1,2 km włączamy się w drogę asfaltową prowadzącą nas nad Jeziorem Płaczewskim, którą podążamy ok. 1,4 km aż do rozwidlenia z kierunkowskazem - tu wybieramy drogę żwirową prowadzącą nas najpierw przez las, później przez pola do miejscowości Wysoka.

Po ok. 200 m od wyjścia z terenów leśnych zmienia się nawierzchnia naszego szlaku - ze żwirowego na płyty betonowe. Dalej po dojściu do skrzyżowania z drogą asfaltową skręcamy w prawo i po ok. 2,2 km docieramy do Zielonej Góry, gdzie już trochę bardziej ruchliwą trasą podążamy w lewo.

Następnie kierując się cały czas prosto traktem pieszo - rowerowym, pośród licznych pól i alei drzew miniemy zabudowania Zielonej Góry, a następnie Mościsk i dotrzemy do Lubichowa. W tej części etapu musimy zachować ostrożność, ze względu na to, że prowadząca nas asfaltowa droga nie posiada poboczy.

 Pelplin
0,0 km

 Ropuchy
4,3 km

 Lipinki
6,1 km

 Jabłowo
8,5 km

 Dąbrówka
13,0 km

 Wysoka
17,5 km

 Zielona Góra
19,7 km

 Lubichowo
24,1 km

Jabłowo

Wieś kociewska o średniowiecznej genezie, położona na skrzyżowaniu dróg. W XV w. подарowana została wojewodzie pomorskiemu przez Kazimierza Jagiellończyka, później przeszła w ręce rodu Jackowskich. Na wzgórzu zachował się gotycki kościół ceglany pw. św. Wawrzyńca.

Lubichowo

Wieś w typie miasteczka, położona na północ od Borów Tucholskich. Jej centrum wypełniają kamieniczki z początku XX wieku, co nadaje miejscowości charakteru i uroku.

Obecny kościół pw. św. Jakuba wybudowana została w latach 1930-31, na miejscu wcześniejszej świątyni drewnianej. Poza bogatym wyposażeniem uwagę zwraca zdobiona kopuła na skrzyżowaniu transeptu z nawą.

ETAP 2 Lubichowo - Śliwice

25,0km

Lubichowo opuszczamy ulicą Starogardzką, mijając po drodze Jezioro Lubichowskie, a dalej kierując się ulicą Leśną w lewo, za drogowskazem na Ocypel. Za Nadleśnictwem Lubichowo idziemy następnie drogą asfaltową, pośród pól i alei drzew. Po około jednym kilometrze czeka nas zmiana krajobrazu - wkraczamy na teren Borów Tucholskich.

Trzymając się cały czas asfaltowej trasy docieramy do osady Młynki, gdzie przekraczamy mostek nad rzeką Wdą. Szlak prowadzi nas cały czas prosto, wśród leśnego krajobrazu, przez około 4,7 kilometra. Docieramy do miejscowości Ocypel, której centrum omijamy, skręcając w prawo.

Po przebyciu około 800 metrów możemy udać się dalej prosto, do skrzyżowania z kierunkowskazem na Osieczną i przebyć tę część etapu drogą asfaltową (preferowane dla rowerów) lub też skręcić w leśną ścieżkę, gdzie na pierwszym rozdrożu udajemy się w lewo, a później cały czas prosto.

Mijając most nad strumieniem podążamy cały czas ul. Tadeusza Kościuszki przez centrum miejscowości. Tu zobaczymy ciekawy, ceglany kościół neobarokowy pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Na rozstaju dróg wybieramy trasę za kierunkowskazem na Śliwice, a następnie skręcamy w lewo, udając się ścieżką pieszo-rowerową przez las do Małego Krówna.

Dalej wracamy na asfaltowy szlak, skręcając w lewo ulicą Sienkiewicza, która poprowadzi nas przez pola do Dużego Krówna. Idąc cały czas prosto dotrzemy do małej osady Byłyczek i znajdziemy się tym samym w województwie kujawsko-pomorskim. Podążając za drogowskazami za około 3 km trafimy do Śliwic.

Osieczna

Wieś położona na południowym krańcu Pomorza, na granicy Borów Tucholskich oraz Kociewia. Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z XVII wieku, gdzie wspomniana została tu osada smolarzy. Na początku XX wieku w centrum wybudowany został kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP. Warto tam zwrócić uwagę na wyjątkowe witraże znajdujące się w prezbiterium oraz bogato malowane sklepienia.

Lubichowo	
0,0 km	
Młynki	
3,1 km	
Ocypel	
8,7 km	
Osieczna	
17,8 km	
Duże Krówno	
20,8 km	
Śliwice	
25,0 km	

Śliwice

Nazwa wsi, wzmiankowanej w źródłach już od XIII w., pochodzi najprawdopodobniej od dzikiej śliwy porastającej dawniej polany leśne. Gałązka tej rośliny znalazła się również w herbie gminy. Najważniejszy zabytek Śliwic to kościół pw. św. Katarzyny z lat 1830-1833. W roku 1908 przy tej świątyni wzniesiono ciekawą replikę grotty objawień z Lourdes. Na uwagę zasługuje również stylowa zabudowa centrum wsi o prawie miejskim charakterze, ale też pozostałości kościoła ewangelickiego, który zbudowany został przy drodze na Tucholę.

Z centrum Śliwic udajemy się na południe ulicą Dworcową, mijając po prawej stronie najpierw park miejski, później kościół pw. św. Katarzyny, Urząd Gminy oraz dawny kościół ewangelicki. Na końcu wsi mijamy kapliczkę przydrożną i udajemy się prosto, wygodną trasą pieszo-rowerową, aż do miejscowości Lińsk.

Na skrzyżowaniu w centrum kierujemy się w lewo. Po około 600 metrach na rozstaju wybieramy trasę w prawo, a następnie od razu w lewo, podążając za kierunkowskazem na stację kolejową. Pokonując kolejne 1,5 kilometra przez las przekraczamy dawny przejazd kolejowy, mijając po drodze Ekologiczną Wioskę Dziecięcą Zaroślak.

Na kolejnym rozdrożu skręcamy w prawo. Po drodze mijamy fabrykę mebli i sklep spożywczy - kierujemy się cały czas prosto. Część naszej trasy przebedziemy zielonym szlakiem rowerowym - aż do momentu rozwidlenia drogi leśnej. Dalej zielony szlak kieruje nas w prawo, a my podążamy ciągle prosto, mijając po drodze znak zakończenia miejscowości Okoniny Nadjeziorne.

Trakt prowadzi drogą pożarową numer 32 aż do skrzyżowania, na którym drogowskaz leśny wskaże nam kierunek na Białą oraz Nadleśnictwo Jeziorno - - tam skręcamy w prawo. Na następnym rozwidleniu, będąc w pobliżu Jeziora Okonińskiego, ponownie podążamy w kierunku na Białą, by po około 200 m wybrać drogę na Kowalskie Błota, Nadleśnictwo Tucholę i Gołąbek, o czym informuje nas kolejny leśny drogowskaz.

Dalsza trasa prowadzi nas kilka kilometrów cały czas prosto przez las oraz polany leśne. W początkowym etapie podążamy za znakami drogi pożarowej nr 30, mijając po drodze punkt czerpania wody. Przy końcu leśnej drogi miniemy kilka szkótek młodych drzew - brzoź oraz sosen. W końcu dotrzemy do osady Kowalskie Błota i drogi asfaltowej, którą podążamy około 2 km, aż do włączenia w drogę prowadzącą do Tucholi- na skrzyżowaniu skręcamy w prawo.

Asfaltowa droga, otoczona Borami Tucholskimi, prowadzić nas będzie przez osadę Gołąbek, aż do mostu nad rzeką Brdą, po przekroczeniu którego trafimy do Tucholi. W kierunku centrum miasta prowadzić nas będzie ulica Rów Miejski, a następnie ulica Główna. Na skrzyżowaniu udajemy się w lewo, a po około 250 metrach w prawo, gdzie ulica Krzywa doprowadzi nas do kościoła pw. św. Jakuba Apostoła.

Tuchola

Pierwsza lokacja miasta, na prawie polskim, miała miejsce najprawdopodobniej jeszcze w XIII wieku. Potwierdzony na piśmie przywilej lokacyjny pochodzi jednak z 1346 r. Do dziś przetrwał pierwotny układ urbanistyczny miasta - duży rynek zlokalizowany pośrodku krzyżujących się prostopadle ulic. Do najważniejszych zabytków miasta należą fragmenty średniowiecznych murów miejskich, cmentarze (parafialny i jeńców wojennych) oraz poewangelicki kościół św. Jakuba Apostoła. Atrakcyjne położenie Tucholi - na skraju borów tucholskich, wśród rzek i jezior, sprzyja rozwojowi turystyki.

Bory Tucholskie

Rozległy kompleks leśny położony w dorzeczu Wdy i Brdy, na granicy województw pomorskiego oraz kujawsko-pomorskiego. Charakteryzuje się on urozmaiconym terenem, z licznie występującymi jeziorami polodowcowymi, oraz bogatą florą i fauną. Na jego terenach wyodrębnione zostały liczne strefy objęte różnymi formami ochrony przyrody.

ETAP 4 Tuchola - Ostrowite

17,2km

Wychodząc z kościoła pw. św. Jakuba kierujemy się ulicą Chojnicką, ku wyjściu z miasta. Na rozwidleniu udajemy się w lewo, by po około 150 m włączyć się w drogę wojewódzką numer 240. Tutaj możemy poruszać się wygodnie traktem pieszo - rowerowym. Trasa doprowadzi nas prosto do wsi Bładowo.

Po przejściu przez jej centrum (około 500 metrów) skręcamy w lewo (uprzednio wykonując niewielkie obejście zabudowań po prawej stronie), gdzie otoczeni polnym krajobrazem wędrować będziemy około 4 kilometry, do zabudowań dworca kolejowego wsi Żalno. Kierujemy się wzdłuż torów, a następnie skręcamy w lewo, włączając się w asfaltową drogę i przechodzimy pod wiaduktem kolejowym. Ulicę Dworcową opuszczamy za ostatnimi zabudowaniami, udając się w prawo, ścieżką prowadzącą do lasu.

Szlak prowadzi nas przez tereny zalesione około 1,7 kilometrów prosto - na tym etapie ponownie wkraczamy do województwa pomorskiego. Kolejne 1,8 km ścieżki wśród pól i zadrzewień doprowadzi nas do wsi Ciechocin - przy ostatnim rozwidleniu dróg kierujemy się w prawo. Wchodząc do centrum udajemy się w lewo, po prawej stronie mijając piękny kościół pw. św. Marcina z XVII w.

Poruszając się dalej cały czas prosto nowym traktem pieszo - rowerowym zostawiamy za sobą ostatnie zabudowania i wędrując otoczeni polami docieramy do miejscowości Ostrowite.

Na rozwidleniu w centrum wybierając drogę w lewo, ulicą Szkolną, trafiamy w końcu na gotycki kościół pw. św. Jakuba Apostoła. Po drugiej stronie terenu kościelnego znajduje się plebania, gdzie przy drzwiach odnajdziemy oryginalną glinianą tabliczkę z wizerunkiem świętego. Tu możemy zagościć w Domu Pielgrzyma.

Ciechocin

Wieś lokowana w XIVw. na prawie chełmińskim, należąca już wtedy do parafii Ostrowite. W XVII w. istniały tu dwie karczmy, gdzie serwowano piwo produkowane w pobliskiej Tucholi. W tym czasie wybudowano również świątynię pw. św. Marcina, która powstała na miejscu wcześniejszej kaplicy. Kościół o konstrukcji szkieletowej wpisany jest do rejestru zabytków.

Tuchola 0,0 km	
Bładowo 4,4 km	
Żalno 7,9 km	
Ciechocin 12,1 km	
Ostrowite 17,2 km	

Ostrowite

Pierwsze ślady osadnictwa w obrębie wsi sięgają czasów starożytności, ale lokacja nastąpiła dopiero w 1338 r. Na początku XV wieku zbudowano gotycki kościół ceglany, dziś pod wezwaniem św. Jakuba. Kilkadziesiąt lat później Ostrowite spustoszyły wojska oblegające wówczas Chojnice. Dalszy rozwój wsi umożliwiło dopiero ponowne zasiedlenie przez ludność z okolic północnych Niemiec. Potomków osadników, ze względu na odrębny język i kulturę, zwano Kosznajdami. Większa część z nich wyjechała pod koniec drugiej wojny światowej.

Chcąc udać się w dalszą podróż kierujemy się prosto ulicą Szkolną, a następnie skręcamy w lewo, ulicą Lichnowską, mając do dyspozycji chodnik oddzielony od jezdni pasmem krzewów, którym poruszamy się aż do końca zabudowań. Dalej asfaltowa droga bez poboczy prowadzić nas będzie prosto przez około 4 km do wsi Lichnowy. W jej centrum omijamy dwa pierwsze skrety, docierając do głównego rozdroża, gdzie wybieramy trasę w lewo, a następnie prawie od razu w prawo, ulicą Okrężną. Wędrując dalej mijamy plac zabaw i zabudowania, a przy pierwszej okazji skręcamy w prawo, opuszczając wieś.

Polną drogą przechodzimy około 2,8 kilometra, aż do przecięcia z drogą asfaltową, którą podążamy w lewo do Angowic. W centrum wsi, po przejściu nad strumykiem, zaraz za przystankiem autobusowym, kierujemy się w prawo. Po minięciu zabudowań, na ostatnim rozdrożu wybieramy trasę ponownie w prawo. Po ok. 600 m podążamy w lewo, mijając po drodze przejazd kolejowy. Pokonując kolejne 1,1 km docieramy do rozdroża i wybieramy drogę prosto-ku wsi Niezychowice. Zanim wejdziemy do jej centrum miniemy drugi już przejazd kolejowy.

Po włączeniu się na chwilę w drogę wojewódzką nr 212, skręcamy w prawo, w kierunku zabudowań, a następnie od razu w lewo, podążając trasą wyłożoną płytami betonowymi. Po około 350 m nasz szlak ponownie krzyżuje się z drogą nr 212-skręcamy tam w lewo i podążamy mniej uczęszczaną trasą, mijając po lewej stronie kościół pw. Trójcy Świętej. Dalsza część szlaku prowadzi przez około 3 km cały czas prosto, wzdłuż linii kolejowej, aż do wsi Brzeźno. Na skrzyżowaniu z drogą asfaltową kierujemy się w lewo - do centrum wsi.

Mijając zabudowania wędrujemy mając po swojej prawej stronie zbiornik wodny. Po jego okrążeniu skręcamy w prawo, by po około 1,1 kilometra trafić na przejazd kolejowy - omijamy go, podążając dalej prosto. Polny szlak prowadzi wzdłuż linii kolejowej (mamy ją po prawej stronie, w pewnej odległości od trasy), aż do wsi Głędowo.

Włączając się w drogę prowadzącą do jej centrum znowu mijamy po prawej stronie przejazd kolejowy - idziemy w drugą stronę nie przekraczając go. Po przejściu ok. 750 m prosto, na rozdrożu skręcamy w prawo i wędrujemy wśród zabudowań aż do włączenia w drogę krajową numer 25 - na jej zakolu znajduje się kościół pw. Nawiedzenia NMP.

W tym miejscu ponownie podążamy w prawo, a następnie prosto - najpierw chodnikiem, później trasą pieszo-rowerową, docierając już do Człuchowa. Mijając po drodze przejazd kolejowy, a następnie rondo, na którym do centrum miasta poprowadzi nas drogowskaz na Koszalin, minimy przesmyk pomiędzy Jeziorami Miejskim i Człuchowskim oraz Muzeum Regionalne w Człuchowie - Zamek i na skrzyżowaniu skręcamy najpierw w prawo, a potem od razu w lewo w ulicę Rynek.

Człuchów

 Ostrowite
0,0 km

 Lichnowy
4,7 km

 Angowice
8,9 km

 Nieżychowice
12,1 km

 Brzeźno
15,8 km

 Głędowo
21,3 km

 Człuchów
25,0 km

Gród pomorski, wzmiankowany już w XII wieku. Od XIII w. należał do Krzyżaków, prawa miejskie otrzymał w roku 1348. W pierwszej połowie XVII w. starosta człuchowski Jakub Wejher wyremontował gotycki zamek oraz ufundował w mieście barokowy kościół pw. św. Jakuba. W późniejszym okresie do świątyni dobudowano wieżę i gruntownie ją przebudowano. Zamek tymczasem został zaniedbany. Do dziś pozostała wieża główna oraz część murów.

Od kościoła pw. św. Jakuba Apostoła wyruszamy na południe, ul. Królewską, oddalając się od rynku. Idąc cały czas prosto mijamy Plac Bohaterów i włączamy się w ulicę Szczecińską, którą podążamy około kilometra, aż do włączenia w drogę krajową nr 22. Na skrzyżowaniu kierujemy się w lewo i około 2 km idziemy prosto wygodnym ciągiem pieszo - jezdny, mijając po drodze ZOO Canpol i stację benzynową. Odcinek kilkuset metrów dalej prosto przechodzimy już poboczem drogi - należy uważać. Następnie skręcamy w prawo, w pierwszy zjazd za stacją.

Dalej wędrujemy leśną drogą prosto, omijając skręt na zabudowania wsi Gozdnicy oraz poboczne leśne rozdroża. Po około 900 m nasza droga rozdziela się - tu wybieramy kierunek w lewo. Dalsze 4,6 kilometra przez las pokonujemy trzymając się cały czas tego samego szlaku, mijając w połowie drogi samotne wybudowanie - ceglaną chatę.

Po wyjściu na otwarty teren przemierzamy około 700 m do pierwszych zabudowań wsi Biskupnica. Kierując się dalej mijamy kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego. Podążając cały czas prosto przez centrum wsi, docieramy w końcu do jej obrzeży oraz do kolejnej części leśnej. Dopiero po przekroczeniu rzeczki Szczyra, na pierwszym leśnym rozwidleniu skręcamy w lewo.

Po około 1,8 kilometra szlak rozdziela się na dwie równoległe trasy - kierujemy się w prawo. Kolejne 3,3km wędrujemy prosto, mijając pod koniec Jezioro Olszanowskie po prawej stronie. Po wkroczeniu na asfaltową drogę kierujemy się ponownie w prawo, by po kilkuset metrach wyjść na otwartą przestrzeń. Trasa ta doprowadzi nas do wsi Olszanowo, do której wchodzimy mijając po drodze zabytkowy budynek szkoły oraz kościół pw. św. Franciszka z Asyżu - jedną ze starszych świątyń ziemi człuchowskiej. Poruszamy się chodnikiem, a następnie poboczem prosto, aż do rozdroża na końcu wsi - wybieramy asfaltową drogę w prawo, którą po ok. 1,1 km docieramy ponownie do terenów leśnych.

Dalej otoczeni na przemian drzewami oraz polami wędrujemy ponad dwa kilometry, aż do drogowskazu na Grodzisko, za którym podążamy kamiennym szlakiem. Na rozwidleniu z kapliczką przydrożną skręcamy w prawo. Kolejne 3,6 kilometra trasy pokonujemy po raz kolejny otoczeni lasem, aż do pierwszych zabudowań Rzeczenicy.

Biskupnica

Wieś lokowana w poł. XIV wieku, za czasów krzyżackich. W centrum znajduje się neoromański kościół z kostki granitowej wybudowany w XIX wieku jako ewangelicki.

Olszanowo

Dawna prywatna wieś szlachecka, wzmiankowana w źródłach już w XIV w. Malowniczo położona nad Jeziorem Olszanowskim oraz Trzcinieckim, na terenach leśnych.

Zwiedzimy tutaj urokliwy kościółek wybudowany na przełomie XVII/XVIII w., w konstrukcji szkieletowej.

Człuchów
0,0 km

Gozdnica
3,9 km

Biskupnica
10,4 km

Olszanowo
18,1 km

Grodzisko
22,0 km

Rzeczenica
24,2 km

Rzeczenica

Duża wieś gminna wzmiankowana w dokumentach lokacyjnych już w XIV w. Położenie wśród licznych zalesień, bliskości jezior i rzek, z dala od uciążliwego przemysłu zapewnia czyste środowisko oraz wysokie walory krajobrazowe. Najważniejszym zabytkiem we wsi jest neogotycki kościół parafialny z lat 1874-76. Poza nim znaleźć tu można ciekawe obiekty zarówno drewniane jak i murowane z początku XX w.

Na rondzie w centrum Rzeczenicy kierujemy się na Czarne (droga wojewódzka nr 202). Pierwszą część trasy pokonujemy chodnikiem, po ok. 500 m musimy korzystać już z trawiastego pobocza - przez następne 4,6 km. Szlak prowadzi tu przez leśne tereny - mniej więcej w połowie naszej drogi natrafiamy na miejsce postojowe, gdzie możemy odpocząć.

Tuż przed tablicą oznajmiającą wejście do Breńska skręcamy w prawo, za drogowskim na Dzików. Podążając drogą cały czas prosto po około 1,6 km natrafiamy na małą osadę Przysięczce nad rzeką Czernicą, gdzie znajduje się prywatna hodowla ryb - mijamy ją po naszej lewej stronie, a na najbliższym rozdrożu skręcamy w prawo. Po kolejnych 750 m natrafiamy na nieliczne zabudowania Dzikowa - na skrzyżowaniu wybieramy drogę prosto.

Przez kolejne 2,8 kilometra nie zbacząc z obranej drogi wędrujemy wśród leśnego krajobrazu - aż do włączenia w asfaltową drogę, która prowadzi nas będzie przez zabudowania Międzyborza. Po drodze mijamy po prawej stronie cerkiew greckokatolicką, a następnie neogotycki kościół, oba pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego. Dopiero opuszczając wieś, po przekroczeniu mostku nad rzeką Białą, na skrzyżowaniu wybieramy drogę w lewo.

Trasa prowadzi nas najpierw około 2,2 kilometra przez pola, później przez las - 5,5 kilometra cały czas prosto, (przekraczamy drogę nr 25) aż do zabudowań wsi Brzeziny, gdzie znajduje się XIX-wieczny kościół świętego Wawrzyńca wybudowany w konstrukcji szachulcowej (znajduje się w centrum).

Ostatnią część etapu pokonujemy wychodząc z Brzezia ulicą Koszalińską i dalej, włączając się w trakt pieszo - rowerowy wzdłuż drogi nr 25, aż do drogowskazu na Trzmielewo. Tam skręcamy w lewo, uważając podczas przekraczania drogi krajowej, i kierujemy się do centrum wsi, po drodze mijając jeszcze przejazd kolejowy. Znajdujemy się już na granicy woj. pomorskiego i zachodniopomorskiego - - przekraczamy ją, by ponownie leśnymi traktami, nad brzegiem Jeziora Bielsko dojść do Białego Boru.

Rzeczenica

0,0 km

Przyrzecze

6,8 km

Dzików

7,7 km

Międzybórz

10,4 km

Brzezie

19,2 km

Trzmielewo

23,8 km

Biały Bór

29,7 km

Brzezie

Wieś sołecka znana najbardziej z pięknego, zabytkowego kościoła pw. św. Wawrzyńca. Stanowi on przykład typowej wiejskiej świątyni z początku XIX w., wybudowanej w konstrukcji ryglowej.

Biały Bór

Miasteczko urokliwie położone w dolinie rzeki Białej, na przesmyku między jeziorami Bielsko, Ławiczka i Łobez, otoczone borami oraz lasami mieszanymi. Lokacja miasta nastąpiła pod koniec XIV wieku, za czasów krzyżackich. Znacznych zniszczeń zabudowy dokonano podczas drugiej wojny światowej, jednak zachowało się tu kilka historycznych budynków. W Białym Borze znajduje się również najmłodszy zabytek w Polsce - cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogarodzicy (1992–97), w roku 2007 podniesiona do rangi sanktuarium.

ETAP 8 Biały Bór - Polanów

34,3km

Wychodząc z miasta kierujemy się na północ, idąc brzegiem jeziora Łobez. Wędrując na przemian przez tereny leśne i polne minimy wsie Sępólno Wielkie, Gołeszany i Drzewiany, za którymi skręcamy w prawo podążając drogą wojewódzką nr 205. Po minięciu Rezerwatu Przyrody Wapienny Las dotrzemy do kanału elektrowni wodnej. Dalsza trasa prowadzi nas cały czas prosto przez Żydowo, Chocimino Leśne oraz Kanię do Polanowa - wchodzimy do miasta od strony Świętej Góry Polanowskiej.

Żydowo

Historyczna osada, której wieki dowodzą zabytki archeologiczne związane ze Słowianami. We wsi znajduje się typowy dla terenów Pomorza kościół ryglowy z XVIII wieku. W pobliżu wybudowano pierwszą w kraju elektrownię wodną pompowo-szczytową.

Polanów

Miasto z korzeniami sięgającymi średniowiecza - położone na granicy Księstwa Pomorskiego i Pomorza Gdańskiego, otoczone wzgórzami. Najważniejszym zabytkiem miejskim jest kościół parafialny - pierwotnie z XV w., przebudowany w połowie wieku XIX. Święta Góra Polanowska, początkowo będąca miejscem kultu pogańskiego, już w XII w. poświęcona została Maryi i została miejscem kultu oraz licznych pielgrzymek.

Biały Bór
0,0 km

**Sępólno
Wielkie**
7,7 km

Gołeszany
12,8 km

Drzewiany
16,8 km

**Wapienny
Las** 19,1 km

**Kanał
elektrownia**
22,7 km

Żydowo
24,6 km

**Chocimino
Leśne**
27,4 km

Kania
31,0 km

Polanów
34,3 km

WYDAWCA

Stowarzyszenie Szlaki Kulturowe
ul. Sosnowa 10, 83-120 Subkowy
tel. 604 537 262
alicja.slyszewska@wp.pl

REDAKCJA

Alicja Słyszewska-Szybowska

ZDJĘCIA I OPRACOWANIE GRAFICZNE

Karolina Słyszewska

PRAWA AUTORSKIE

© Stowarzyszenie Szlaki Kulturowe
ul. Sosnowa 10, 83-120 Subkowy

Dofinansowano ze środków
powiatu tczewskiego oraz
województwa pomorskiego

